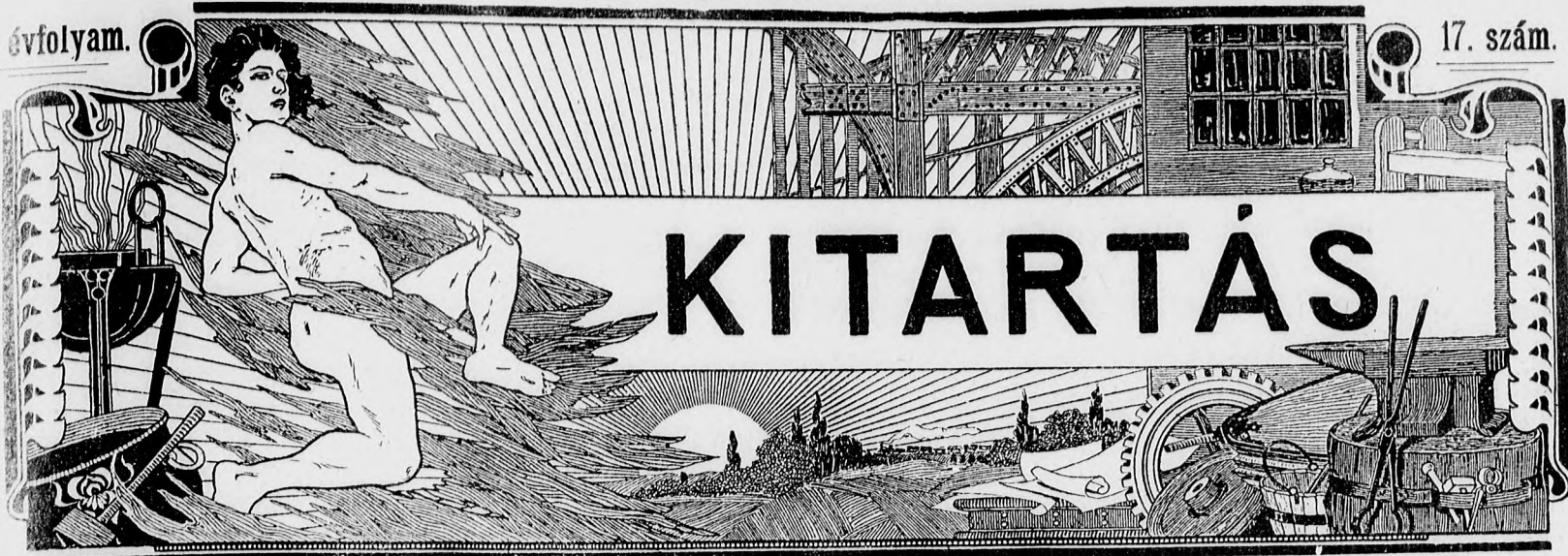

1900. április hó 29-én.

II. évfolyam.

17. szám.

Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel24 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:

SZENTEISSY GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

Telefon szám 58-61.

Társadalmi életünk bajairól.

Vannak az emberi haladás történetében olyan korszakbevégezõ határok, a melyeket mi önkéntesen állapítunk meg. Egy ilyen mértföld-jelzõ a huszadik század kezdete, a melynek küszöbét most léptük át. A tudósok és nem tudósok még ma is vitatkoznak a kérdés fölött, hogy vajjon tényleg megkezdõdött-e már a huszadik század vagy csak egy év után? De ki fog ilyen szõrszálhasogatásokba bocsátkozni abban a korban, mikor a létért való küzdelem mindig hatalmasabb, és a hajsza az emberi életszükségletek kielégítésére szolgáló javak után egyre vadabb leszen? Itt állunk a korszak határán, melyet az idõ vont meg a régi és az új szellem között, és csak egy pillantást kell vetnünk az elmúlt korszakra, hogy megismerjük valódi minőségében eddig követett életmódunkat, mert ez az idõ alkalmas arra, hogy eddigi tevékenységünk és életünk irányát beható vizsgálat alá vegyük, hibáinkat belássuk és javulásra törekedjünk. Már pedig a mai emberek legfõbb hibája az, hogy nem tudnak kellõ mértéket tartani, hogy nincs meg háztartásukban a kellõ egyensúly, szóval erejükön felül próbálkoznak.

Van ember, a ki nem ismerné ezt a közmondást: „Addig nyujtózkozd, ameddig a takaród ér?” Azt hisszük alig van, de még kevesebb azok száma, a kik ebben az értelemben cselekednek. Mennyi baj maradhatott volna el, hány családi élet, államok és népek jóléte állana teljes fényében, ha zsinórmértékül ezt tartották volna szem elõtt!

Ha az okok és okozatok helyes mérlege-

lése mellett csak egy ujságot is olvasunk végig, az ezen mondás figyelmen kívül való hagyásának megdöbbentõ következményei tárulnak szemeink elébe. Micsoda keserû gyümölcsök! Itt egy ember áll a törvény korlátai elõtt, mert erõszakkal törekedett az után, a mi az ember-társáé volt. Amott egy másikat látunk a börtön homályában, mert rutul visszaélt a reábizott pénzekkel. Máshol megint a rendõrök kísérnek be egy nyomorultat, a kit a mohó birvagy verrokonainak kifosztására, sõt gyilkosságra vitt. És hányszor olvassuk, hogy az atya leányát, a fiu szüleit, a férfi nejét vagy gyermekeit megmérgezi, leszurja, megfojtja, lelõvi? A legborzasztóbb kegyetlenségek, a legagya-furtabb szédelgések bolygó tüzei világítanak e sötét örvény fenekére.

És mit érez a közönség legnagyobb része ilyen iszonyatosságok olvasása után? A felelet nagyon könnyû! Ma azért olvasnak ujságot, hogy ki ne maradjanak az események folyamából, hogy az elpetyhüdt idegek felizgatódjanak és hogy legyen mirõl beszélni. Kevés ember vonja le a tanuságot az olvasottakból. Ma mindenki felületes, senki sem hatol a dolgok mélyére, az elriasztó emberi gonoszság rejtekébe. A ki azonban alaposan fontolóra veszi a dolgot és okoskodni tud, be fogja látni, hogy a legtöbb emberi baj kuforrása az, hogy senki sincs a magáéval megelégedve és a takarón túl akar nyujtózkodni.

Nem rajtunk kívül, hanem bennünk van elrejtve a boldogság kulcsa és azok a legboldogabb emberek, a kik megelégednek azzal, a mijük van és nem adnak ki többet, mint a hogy viszonyaik megengedik.

Könnyű ezt mondani, de nehéz megtenni — fogja mondani egynehány elégedetlen. Hát tényleg igaz, hogy nehéz feladat a mérséklet és nagy akaraterő kell hozzá, hogy feltarthassuk az egyensúlyt életünk főkönyvében. Meg vagyunk győződve, hogy az emberi haladás újabb vívmányai, a technikai és kulturális eredmények több vágyat és kívánságot ébresztenek, mint a mennyiről őseink nem is álmodtak. Az elmúlt század az ipar terén is sokat teremtett, úgy hogy mi már egyáltalán nem elégszünk meg azzal, a mit a régi emberek még tökéletesnek és teljesen czélszerűnek tartottak. A haladás az igényeket a legmagasabbra csigázta és valahányszor látjuk, hogy bizonyos emberek állapotukat és viszonyaikat messze túlhaladó arányokban élnek, intőleg szeretnénk felhívni figyelmüket: „Addig nyujtózkodj, a meddig a takaród ér!”

Ennek pedig meg kell vetni szilárd alapját már a zsenge gyermekkorban. A fogékony gyermeklélek, ha észreveszi, hogy nem teljesül feltétlenül minden kívánsága, ha látja, hogy neki is kell valamit nélkülöznie, magába fogadja ezeket a benyomásokat és ha férfivá érik, sokkal szilárdabban tud ellentállni az őt körülvevő csábításoknak és kísértéseknek. Hány anya teszi tönkre gyermeke jövőjét azzal, hogy betölti annak minden szeszélyét! Mennyi könny, aggodalom és bánat volna megtakarítható, ha rövidebb pórásra fogta volna gyermekét és az élet megbecsülésére tanította volna meg az erőltető beczézetések helyett. Igen, már sejtetni kell a gyermekkel, hogy az életben komoly feladatok várnak reá, hogy meg kell szoknia vágyai be nem teljesültét, hogy óhajtasait és igényeit a tényleges valósággal kell összhangba hoznia. Meg kell tanulnia a lemondást legkedvesebb álmairól, azokról, a miket az élet egyáltalán nem valósíthat meg, és szertefoszló ábrándjai hamvadó tüzénél is eszében kell tartania, hogy ne nyujtózkodják a takarón túl és legyen elég neki az, a mit a sors kegyelme meghagyott.

Egyet-mást a dohányról.

Daczára a mindenhol uralkodó rossz időnek, ki nem jövünk a jubileumokból. Még csak nemrégén ülte meg a sajtó a sós hering jubileumát. Tehát éppen ilyenféle kötelesség színében tűnik fel előttünk, mikor egy német író, Pilz Ármin, megemlékszik a dohány jubileumáról, amelyet tudvalevőleg 1498-ban hoztak be Spanyolországba, éppen most megjelent művében, melynek a címe: »A dohány és a dohányzás«. Teljes lélekkel adván magát neki a tárgynak, valószínűleg mindkét nemű dohányzó közönség tetszését fogja megnyerni. Benne van mindaz, amit a dohányzók a legrégebb kortól fogva a jelen időkig felfedeztek a dohányzás terén és szemeink előtt

színes kaleidoskopban gördül le vig és derült jelenetek hosszú sorozata.

Mindenki tudja, hogy az amerikai őserdőkben származik a dohányzás, valamint azt is, hogy a dohány hatalmasa alá hajtotta a világot és hogy a pálmák árnyékában, közepette az őserdőknek, ép úgy dohányoznak, mint az északi sark jeges vidékein. Az bizonyos, hogy még nem dohányoztak 1492 előtt Európában, mert nem ismerték a dohányt. Pane Koman Péter, Columbus egyik utitársa, spanyol szerzetes, mesélte el visszatérte után 1496-ban, hogy San Domingo-szigetén a vademberek összegöngyölt dohányleveleket vesznek a szájukba és tüzzel meggyújtják és ennek füstjével üzik el maguktól a fájdalmas csipésű moszkitokat. Mégis két év mult el, míg Pane az első csomag dohányt hozatta Európába. 1498 óta csak Spanyolországban van dohány. Amit a spanyolok a vademberektől tanultak, eleinte csak az apróbb rovarok ellen alkalmazták a szabadban, később utazások és menetelések alkalmával is szórakozás gyanánt. Előbb orvosság volt, azután pedig élvezeti cikk. V. Károly császár útján aztán elterjedt a dohány Olasz-, Német- és Franciaországba, sőt Németalföldre is. Jean Nicot 1560-ban a spanyol udvarból, hol mint francia követ volt kiküldve, elsőként hozta be az amerikai dohánylevelek helyett a dohánymagvakat és vetési kísérleteket végeztet velük Német-, Francia- és Spanyolországban, amelyek nagyszerűen sikerültek. Fáradozásainak jutalmául, mely arra irányult, hogy a dohányt Európában honosítsa, az amerikai magvakból termesztett növény a Nicotiana nevet kapta és megszáritott állapotban a spanyol félszigeten került fogyasztás alá. Később alakul át burnóttá is. A harminczéves háború (1618—1648), mely mozgásba hozta ugyszólván a művelt világ közönségét, még jobban hatott a dohány elterjedésére, mert a zsákmányolási vágytól felizgult seregek katonái mint élvezeti cikket vitték magukkal. A németek mindig szívesen hódoltak idegen divatoknak, könnyen elterjedt hát a dohányzás divatja.

Az indiánoknál a dohányzás szent cselekedetként gyakoroltatott és ezek éppen olyan szemmel tekintettek a dohányra, mint a régi görögök Ceres termelvényeire. A prairiek vörös fiai mellett főleg a mohamedánok váltak a dohány szenvedélyes kezelőivé. Nem csoda hát, ha a dohány a kelet monda-világát is foglalkoztatta. Egy arab monda meséli el a következőket:

Mohamed próféta egyszer a mezőn barangolt és egy a hidegtől megdermedt kigyót talált. Szánakozva emelte fel és megmelegítette. Amint a kigyó magához tért, így szólt:

— Oh isteni próféta, tudod, hogy most meg foglak harapni.

— És miért? kérdezte Mohamed.

— Mert a te fajod üldözi az enyémet és ki akarja pusztítani — folytatá a kigyó.

— De hát ate fajod nem visel-e az enyém ellen háborút? felelt a próféta. Hogyan lehetsz olyan hálátlan és gyorsan elfelejtéd, hogy az életedet menttettem meg?

— Hála nincsen a világban — viszonzá a kigyó — és ha én téged megkímélnék, akkor te, vagy bármelyik embertársad megölne engem mégis. Allahra mondom, meg foglak harapni!

— Ha Allahra esküdtél, úgy nem akarok oka lenni annak, hogy megszegd esküdet — mondá a

próféta, mialatt nyakonfogta a kigyót. A kigyó megcarapta őt. Ő kiszívta ajkaival a sebet és a földre köpte a mérget. És akkor a földön azon a helyen egy növény fakadt ki, melyben benne van a kigyó mérge és a proféta nagylelkűsége egyesülve. Az emberek ezt a növényt dohányynak nevezték el.

Hol termelnek dohányt? Mindenhol, ahol a talaj arra alkalmas. A világ dohánytermelése felmegy körülbelül 1000 millió kilogrammra. Érdekes ennek a hanyatlása Cuba-szigetén, ami a folytonosan felfordult politikai és gazdasági viszonyoknak a kifolyása. Maga az 1898. évi veszteség 12 millió dollárt tesz ki. Bizony hosszú idő kell ahhoz, hogy a cuba-szigeti dohánytermelés elérje az elmúlt korszakok termelési magasságát. Havannában bezárták a legtöbb dohánygyárat. Most nagyon rosszul áll a dolog a szép és gazdag Havannák pompás szivarjaival. Amint elmúlt az előkelő spanyol élet Cubán, akként hanyatlott maga a hajdan hatalmas és gazdag sziget. A pompás szivarok helyét elfoglalták a szabad kézzel sodrott Vuelta de Abajo nevű szivarok, melynek illatos fedő lapja a Capa. Ize kissé savanykás a dohányfüsttől, de amint Caroling Henrik állítja, olyan izletes és kellemes, mint a pezsgő, mégis egy pár centért kapható. A frissen sodrott Havanna szivarok azonban a szakértők állítása szerint már még sem izlenek úgy, mint idővel előtte.

Hiszen Havannában is ritka a jó dohány. Európában azt hiszik, hogy a cubaiak friss állapotban szívják szivarjaikat. Ez azonban nagyon téves felfogás. Egy gyáros sem használja fel a dohányt, mielőtt az meg nem száradt. A híres Cosechaszivat olajozott selyembe göngyölik. Ünnepelesen hozzák az asztalra, épen úgy, mint a bortermő országokban valami régi jótermés pókhálós palaczkjait. A Candela-t ezüst papírokba csavargatják, esetleg ezüstbe is befoglalják, mint a család drága becses ereklyéjét. A lakoma végeztével, mikor a levegőbe száll a kellemes, kék, illatos füst, a cubaiak valószínűleg mámorban vannak a jó szivaroktól, amelyek lelküknek valóságos vigaszt képezik. Azt mondják azonban, illetve megkövetelik gyakran, hogy a szivart a szép cigarrerasok (szivaresináló nők) sodorják össze, mert így igazi saveur-jét megkapja és fokozottabb kellemességgel izlik.

A fejenkénti dohányfogyasztás évente minden lakosra Dánia és Finnországban 100 gramm, Romániában 200, Spanyolországban 550, Anglia 660, Szerbia 875, Franciaország 858, Németalföld és Belgium 2750, Olaszország 700, nálunk 1900, Ausztria és Németország 1800, Oroszországban 900 gramm. Legnagyobb az amerikai Egyesült-Államokban, ahol fejenként 3100 grammot tesz ki. A legszenvedélyesebb dohányosok tehát az amerikaiak, hollandok és belgák, azután jön csak a többi nemzet. Számokból láthatjuk, hogy a dohány kedvelői nem fogynak, nem hall ki a dohányzás művészete, akármilyen nagyban növekszik is a kerékpározás sportja. Például az amerikai a számok embere, mindent statisztikai táblázatokból számít ki. Így számították ki a yankeek, hogy minden kerékpáros naponta két cigarettát szív, mert a kerékpározás alatt és után nem képes dohányozni. Észak-Amerikában van 500.000 kerékpáros, ez naponta egy millió, egy évben 365 millió cigarettával kevesebbet jelent. Azonban ezen körülmény miatt nyugodtan alhatnak a dohánytermelők és gyárosok. Az igazi dohányos a kerékpáron

sem hagyja el a szokását. Volt idő ugyan, mikor üldözésnek is ki voltak téve a dohányosok, így például Ausztriában rendőrileg tiltva volt. Magyarországon nemes emberek 50 forint, parasztok három forint büntetéspénzt fizettek. Később még jobban megszigorították (1689.). Az elmúlt század közepén Bernben is fennállott egy sajátságos dohányzást tiltó rendelet. Chambre du tabac! Minden büntetés és tilalom ellenére azonban nem sikerült a megrogzított szokást kiirtani. Legmegátalkodottabb ellensége volt a dohányynak a szép Stuart Mária fia, I. Jakab angol király. Egy »Mise capnus seu de abusu Tabacilus regius« című vádiratot adott ki a dohányzók ellen, melyben nemcsak a különféle testrészek és az egészség ártójának mondja el a dohányt, hanem mint a pokoli elkárkozás előpostáját állítja fel elrettentésül.

Már most kérdés, hogy miért is dohányozunk tulajdonképpen? Egy keleti közmondás szerint a dohány mindenre jó. A beteg meggyógyul tőle, az egészséget jó kedélyre hangolja, a gazdagnak unalmát elűzi, a szegénnyel elfelejteti a szomorú sorsot. Erről beszél Pilz is, mikor rámutat az ópiumélvezet káros szenvedélyére, mely a fentebb elmondottakkal szoros összefüggésben áll. Annyi bizonyos, hogy míg bánat, nyomor és szükség lesz a világon, mindig létezni fognak a gondot eloszlandó kék füstfellegei a dohányynak, bármit is beszél Maurice de Fleury, aki megállapította a »Société contre l'abus du tabac« című társaságot — finom havanna szivarok kék füstje mellett.

Szokál Ede.

A bujdosás korszakából.

(1849—1850.)

Irta: Hlovay László.

I.

Vörösmarty Mihály és Bajza József.

Ujfalussy György, Szatmár-vármegye egykori nagybirtokosának 1882. év nyarán már meg voltak számlálva napjai. Fia, a már szintén elhalt Ujfalussy Sándor barátom társaságában meglátogattam a fűszeresen beszélgető öreg urat Krassón, hogy utolszor öleljem meg. Az ágyvánkos már nem adott neki nyugalmat, mert mellét támadta meg a vizenyő. Zsöllyében tölté az éjjeleket is. Így beszélgeté el nekem történelmi végrendeletét.

Késlekedtem a végrendelet kihirdetésével. Meg kellett várnom, míg a benne szereplők mindannyian őseik örök honába költöznek el: nehogy életükben akár hazafias bátorságukat, akár szerénységüket megérintsem.

1849. év augusztus 13-án Görgey Artur lerakta Világosnál a nemzet fegyverét. A muszka áramlat következtében a nemzetgyűlés már akkor Aradra huzódott. A katasztrófa miatt az is feloszlott. Mindenki menekült, a ki a debreczeni törvényhozás részese volt.

Vörösmarty Mihály mint képviselő, Bajza József mint az országgyűlési iroda főnöke részesei voltak a törvényhozásnak. Menekülniök kellett Aradról.

A Maros molnáraitól molnár-ruhát szereztek. Szekeret és három szürke lovat vásároltak. Hozzájuk szegődött egy Világosról menekülő honvédszár kocsisnak.

Hova fussunk — hova meneküljünk — hova rejtőzzünk? Ez volt akkor a kérdések napirendje.

Vörösmarty jelölte ki a mentő utat. Van nekem — mondá — egy jó barátom: Pákh Dénes. A gróf Károlyi György tisztartója Orosházán. Oda menekülünk. Az majd elrejt bennünket az üldözők elől a gazdaságban mint csúrgazdát — mint kerülőt.

Vörösmarty Mihály: Vadász Miklós — Bajza József: Horváth Károly álnevet vett fel.

Megérkeztek Orosházára, de Pákh Dénest már nem találták ott. Pár hónappal előbb a nyugalmazott Térey helyén inspektorra lett Nagy-Károlyban. — Menjünk Nagy-Károlyba. — Beszállottak az »Arany Szarvas« vendéglőbe.

A menekülteket nagyon bátortalanná teszi a félelem. A pinczértől is csak alázatosan, rejtőzött hangon kérdezősködtek a Pákh Dénes inspektor lakása felől. Az »Arany Szarvas« átellenében volt az inspektori lak.

Milyenek a végzet esélyei! A Petőfi által három év előtt megtaposott nyomokon kellett haladniuk. Vörösmarty és Bajza épen abban a két házban kereste a menedéket, a melyekben Petőfi — szerelme csapongó árjában — a mentőt: az ő »Juliá«-ját feltalálta, — és a melyeket pár hó előtt — a Petőfi halála 50 éves gyászünnepén — jelöltünk meg márványtáblákkal!

Az inspektorok nagy urak voltak. Csak bejelentés után lehetett tőlük esetleges kihallgatást nyerni.

Vadász Miklós és Horváth Károly megnyerték a miért esedeztek.

Zárt ajtók mögött is időbe került, míg Pákh Dénes fölismerte a költők királyát.

— Mi járatban vagytok?

— Üldözöttek, menekülő bujdosók vagyunk. Azért jöttünk hozzád Bajza Józsival, mert biztam a te barátságodban, hogy nagy hatalmadnál fogva az uradalom területén irtok, jáger vagy más czímen menedéket adsz részünkre, míg a nemzet elnyomóinak dühe lecsillapul. Adj tehát egy pár sor írást valamely erdészhez vagy pusztai tiszthez, a kinek hajlékában meghuzhatjuk magunkat.

— Nagyon nehéz helyzetbe hoztok engem — felelé Pákh. — A grófom pesti kastélyát Haynau foglalta le. Grófom üldözés alatt áll. Itt Scharicz József főhadnagy parancsnoksága alatt megszállták a zsandárok a mi sóházunkat. Mit csinálnak velem a zsandárok, ha megtudják, hogy én rejtegetlek titeket?

— Neved aláírása nélkül adj egy pár sort. A tiszték ismerik a te irásodat. Felelősség téged semmi körülmény közt nem terhel érettünk.

— Jól van tehát — mondta Pákh. Itt van e pár sor. Egyiktek mutassa föl Mérken Szimon Károly erdésznel — másiktok Kis-Ecsed pusztán Kozsár Mihály kasznárnál.

Ilyen menedéklevéllel indult utnak a két bujdosó költő.

A menekültek szives fogadtatásra találtak Mérken, a hol hajlékot talált Horváth Károly. Vadász Miklós a három szürkével Kis-Ecsedre utazott, hová épen ebéd idején érkezett. A kasznár nyersebb modoru ember volt, de az inspektor irásának meg volt a hatása.

— Tegyetek egy tányért az asztal végére. Üljön oda, amicze, az irtok mellé! — parancsolá a kasznár.

Ebéd után arra kérte Vadász Miklós Kozsár

kasznárt, hogy a három szürkét és a kocsist is helyezze el valahol.

Mindjárt, amicze. Aztán ablakot nyitva, előkurjantá Gyurkát, az ostoros-gyereket.

— Ülj föl erre a szekérre, és vezesd el a kocsist a »Futtató«-ra. Ott állandóan tart a nyomtatás évről-évre. Alljon be a kocsis a három szürkéjével egyágyásra. Mondd meg a gazdának: azt parancsoltam.

Kozsár Mihály kasznár seregszámra tartá a kopókat. Szenvedélyes vadász volt. Akkor még nem volt távirda, telefon. A diligencze-ok napokig hozták a leveleket Pestről. Hirlap alig volt. Azok is cenzura alatt. A postaállomások 5—6 mértföldre estek egymástól. A hírek szájról-szájra szálltak egyik házból a másikba. A gr. Károlyi György tisztjei gazdag háztartást vezettek. Reprezentálni tartoztak urokat. Kozsár Mihály kasznárnál is sok vendég fordult meg, s köztük a vonzó műveltségű, aranyos szívű Csanády János és Szilágyi Antal nagybirtokos vadász-czimborák Gebéről. Puskát se lehetett akkor tartani »Waffenpass« nélkül.

Ezek beszélgetéseiből értesült Vadász Miklós a menekültek népmozgalmáról és statisztikájáról. Itt hallá, hogy mily sok menekült nyer hajlékot a gr. Vay Mihály és az Ujfalussy György m.-szalkai tanyáján s hogy ezek az urak mennyi melegséggel gyámolítják a bujkálást és menekülést. A terv megszületett. Máté-Szalkára megyünk.

Vadász Miklós — a kasznár engedelmé folytán — Gyurka ostoros-gyerekekkel kivezetteté magát a »Futtató«-ra. Lovait, kocsisát az ágyáson találta. Befogatott és Mérkre hajtattott Horváth Károly után. Utközben elpanaszolta a menekült honvédhuzár, hogy senki sem gondoskodott élelmezéséről, pedig folyton dolgozott. Éhen halt volna, ha a villások meg nem szánják s nem adnak egy-egy darab kenyeret, sült bécsi tököt és kolompért.

Vadász maga mellé vette Horváthot és M.-Szalkára, a Vay-tanyára hajtattott.

Az esti szürkület kezdetekor állottak meg a ház előtt. Bent a háziur együtt beszélgetett Ujfalussy Györggyel, szomszédjával, Bárczy Berti és Gábry Pista abauji, Darvas Feri borsodi menekült képviselőkkel.

A kocsi zörgése is megrezzenté akkortájt az üldözött, elnyomott magyarokat. A zörgésre mindnyájan felálltak ültökből és az ablakhoz siettek. Két molnár öltözékű embert pillantának meg a háromfogatu szürkkelovas szekéren, s megnyugodtak. Gr. Vay Mihály eléjük ment a folyosóra. Az érkezők álneven mutatták be magukat, mint menekültek. Gr. Vay ismétlé a bemutatást a szobában vendégei előtt. A kézzsoritás közben a menekült képviselők fölismerték az érkezőket. Egymás nyakába borultak, s zokogásban törtek ki. Sirtak a viszontlátás örömeiben, — zokogtak fájdalomukban a haza sorsa felett. Félre huzódtak a terem egy sarkába, s összebujva beszélgetének. Beszélgetésük elfojtott suttogás volt, hogy ne hallja azt rajtok kívül senki.

Gr. Vay Mihály és Ujfalussy György tisztelték a menekült hazafiak fájdalmát és titkait. A terem másik sarkában huzódtak meg.

Sokáig tartott a bizalmas beszélgetés. Végre Ujfalussy, feléjük közeledve megszólalt. Hátha hazamennénk, kedves barátaim, — mert Bárczy és Gábry az ő vendégei voltak — a vacsora ideje is elérkezett.

— Engedd meg, édes barátom, — mondja Bárczy, — hogy ezeket a barátainkat is elvihessük

ma hozzád, mert nagyon sok beszélgetésünk lenne egymással.

— Nagyon örvendek, édes barátom, ha mindnyájatokhoz — kik itt együtt vagyunk — szerencsém lesz szegény házamnál. Mindnyájatoknak jut egy kis ürütokány és turós galuska az én asztalomon — mondá Ujfalussy.

Fölkerekedtek, s gyalogszerrel ballagtak át a tiz percz távolságra fekvő Ujfalussy-tanyára.

Vörösmarty és Bajza vacsora közben meggyőződvén azon bizalmas viszonyról, a melylyel menekült társaik a házigazdák hazafias egyedei iránt viseltetnek, leveték azok előtt álnevüket.

Nagy volt a fájdalmas öröm, a midőn azok a magyar költészet nagy jeleseit zokogás között ölelheték keblükre.

(Folytatása következik.)

Hajótöröttek. Cabra sziget közelében óriási hajószerecsétlenség történt. A Hupet gőzhajó hatvan emberből álló legénységgel hagyta oda Jávaszigetét. A hajó czukrot vitt. Cabra-szigetig jó utak voltak. Itt azonban vihar érte őket utól és a hullámok annyira ostromolták a hajót, hogy a kazántüzet eloltották és a hajó sülyedni kezdett. A mentőcsónakokat a hullámok elsodorták, nem maradt egyéb hátra, mint hogy tutajokat állítsanak össze. Éjjel szállottak át e bizonytalan tákolmányokra és az ezután bekövetkezett szenvedés leírhatatlan volt. A kormányos elbeszélte, hogy az egyik tutajt a hullámok az ő tutajukhoz vágta, mire amaz felfordult és a czápák szemük előtt falták fel szerencsétlen társaikat. Borzalmas látvány volt a fertelmes vízi fenevadakat látni, amint egymással viaskodtak a vérző zsákmányért. Nemsokára egy másik tutaj is fölfordult és a rajtalevők valamennyien a tengerbe estek. A véletlen szerencse úgy akarta, hogy éppen ekkor nem volt czápa a közelében és a vízbe hulltak idejekorán fölkapaszkodhattak a tutajra. De élelmüket már nem tudták a falánk szörnyetegek elől megmenteni. Részint az éhségtől elgyötörve, részint mert meggyőződtek róla, hogy a tutaj csakhamar a hullámok martalékává válik, a hajótöröttek elhatározták, hogy ismét visszaevaznek hajójukhoz, ami kimondhatatlan fáradoalmak után sikerült is nekik. Két napig bolyongtak a hajóroncon, amely minden pillanatban ki volt téve az elsülyedés veszélyének, mire egy kis szigethez értek, amely mellett horgonyt vetettek. A benszülöttek ételt és italt hoztak a végkép kimerült hajótörötteknek és a szigetre szállították őket. A törzsfőnök hajót bocsátott rendelkezésükre és Manilába küldte őket, ahol barátságos fogadtatásra találtak.

Vasuti alkalmazottakat ért balesetek az angol vasutakon. Az ezen tárgyban kiküldött parlamenti bizottság most terjesztette elő jelentését, melyből kitűnik, hogy az angol vasutakon szolgálatban levő 403.050 alkalmazott (a műhelyekben alkalmazott mechanikusok és a központi irodai személyzet e számban nincs beleértve) közül 1898-ban balesetek következtében 542 veszítette életét és 12.979 sebesült meg. A vonatok mozgása közben

történt balesetekre 504 halott és 4199, a más okokból származó balesetekre pedig 38 halott és 8830 sebesült esik. A legtöbb baleset a váltóórök, fékezők és pályáőrök között fordult elő. A vonatokat ért balesetek és a kocsik mozgatása következtében megöletett 43 fékező, vagyis 1000 közül 292, 122 pályáőr (19⁰/₁₀₀), és 47 váltóór (508⁰/₁₀₀); megsebesült 711 fékező (48⁰/₁₀₀), 204 pályáőr (32⁰/₁₀₀) és 66 váltóór (66⁰/₁₀₀).

Uj vasut az Alpeseken át. A »Monitore delle Strade Ferrate« jelenti, hogy Turinban nagy mozgalom indult meg egy vasut építése érdekében, mely Turinból Marseilleig vezetne. Ez a vonal, melynek közgazdasági fontossága nyilvánvaló, a Pellice és Durance völgyein át vezetne.

Egyenes vasutösszeköttetés Páris és Milano között. Az a technikai bizottság, mely a Fancille hegyen át furandó alagut tervezetének tanulmányozására küldetett ki, most terjesztette be jelentését a svájcei államtanácsnak. Ennek az alagutnak nagy forgalmi jelentősége van, amennyiben kiépítésével és a hozzá szükséges 80 km. vasut létesítésével a Páris és Milano közti ut, mely a jelenlegi összeköttetés mellett 635 km., 484 kilométerre redukálnák. Ez 150 kilométernyi utcsökkenés, ami óriási előnyököt biztosít a nemzetközi forgalomnak.

Az első magyar pipa.

A kolozsvári ujságban Falk Rikárd elmondja egy régi levél alapján, hogyan került Magyarországra az első pipa. A levelet bizonyos Gerei Mátyás, református rektor küldötte »kedvelt ötsöm Jánoshoz« és abban tanácsot ad »ötsöm kívánása szerint a lélekvetel nehéz voltáról« és asztmája ellen azt ajánlja, hogy »vesse el pépaszerszámait«. Aztán elmondja, hogyan került az első pipa hozzánk. Ugyanis Afgán basa követe, Mufta bég tisztelgett Bethlen Gábor erdélyi fejedelemnél és átadta neki ura levelét, amely így hangzott:

»Vitéz barátom!

Kedves ajándékozáért köszönetemet küldöm kedvelt hivem, Mufta bég által és egy uj, még nem esmért dolgot küldök neked, amit majd megmagyaráz a fiam, a bég.

Reménylem, e levelem egészségben fog találni, amit kívánok is neked, hogy hive légy sokáig az én felséges uramnak, a muzulmánok császárjának és barátja a te barátodnak. Afgánben Hadzsa basának Allah virágozza fel életed kertjét!

Üdvözöl barátod Afgánben Hadzsa Fejérvár basája«.

Bethlen szépen megköszönte a bégnek szives fáradozását, aztán vendégeskedés következett a nagy ebédlőben, ahol szépséges neje, Brandenburgi Katalin jelen volt Erdély főuraitól környezve. A fejedelem bemutatta a béget s volt nagy vigasság, dal, felköszöntő.

Féltizenegy körül lehetett az idő, mikor Bethlen Gábor jelt adott, hogy felhozhatják az ajándékot. Mindnyájan feszült várakozással néztek a nagy tölgyfa-ajtóra, amit egy hajdu nemsokára felnyitott. Két török hozta a szövetbe burkolt dolgot, a harmadik meg egy kis zsákban hozott valami különös szagút.

Letették a hosszú asztal közepére. Mufta lassanként bontogatni kezdte a szövetet, végre egy agyagedényszerű valami állott a csodálkozók előtt. Az agyagedény hosszú szűk nyílású volt, alul egy kis lyukkal, melybe a bég egy hosszuszáru átfurt szál-fát tett bele.

— Nemes fejedelem, ez, amit magad előtt látsz, egy új dolog. Ugy hívják, hogy: pipa.

Mindnyájan nézegettek a drágakövekkel, festményekkel diszitett edényt, de nem értették, hogy mire való is az?

— Szép, szép! — mondta Bethlen Gábor — de hát aztán minek jó ez?

— Mindjárt megmondom! szólott a bég és a kis zsákot bontogatni kezdte. Különféle nagyságu törött, illatos növényleveleket vett elő és a pipába tömte.

— Lássátok: amit ide csömöszölök, azt úgy hívják, hogy: dohány, folytatta a magyarázást a bég.

Az urak és az asszonyok csak néztek a szokatlan szerszámot, Mufta bég munkálkodását, de csak nem tudták: minek a pipa s a dohány? Mikor az edény tele volt dohánynyal, Mufta bég mécesest kért.

— Nézzetek ide: ha már jó keményen meg van töltve a pipa, akkor ezen a száron szivni kell, vajjon jól szelel-e? Ha igen, akkor most úgy csináltok, mint én. Elővesztek egy darab pergametet vagy fadarabkát, — meggyújtjátok és a dohány felé tartva, szíjjátok a szárát.

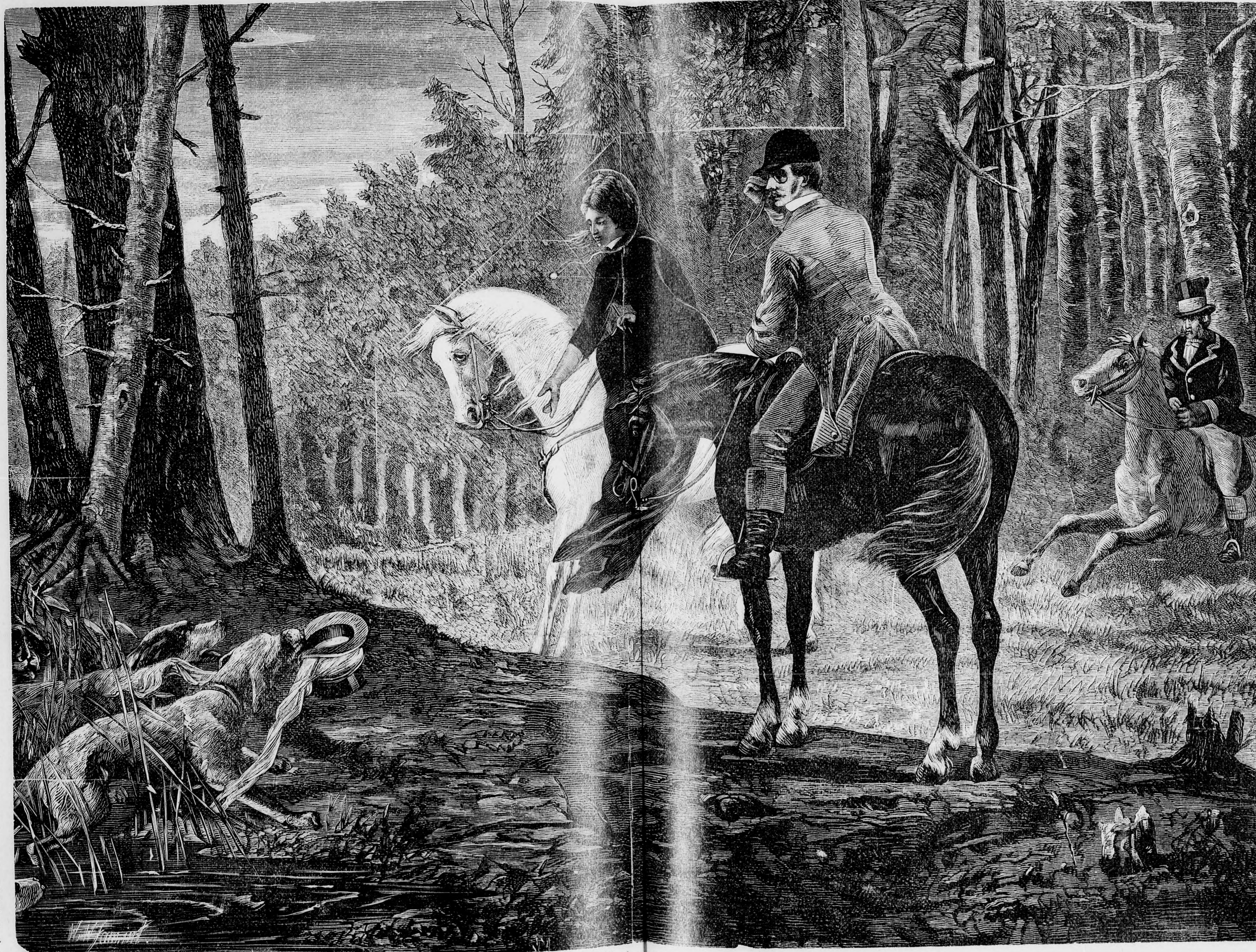
A bámulat általános lett s értelmetlenül nézték a pompásan pöfékelő béget. Csakhamar köhögésre ingerlő füst töltötte meg a termet s kezdve a fejedelemtől, minden ember hol prüszentett, hol köhögött. Kálmán diák, a hivatalos »minden jót és egészséget« kívánó sem tudott szóhoz jutni a nagy prüszögéstől.

— Közöséges füstölő ez! — mondta Bethlen Gábor — katolikus papoknak való!

Dehogy, fejedelem, nagy élvezet ez! — válaszolt a bég. — Csináljátok utánam.

A fejedelem megtörölte könyves szemeit és a pipához állott, de alig szí-

vott néhányat, otthagya. Megpróbálták a többi urak is, sőt a fejedelemné is szippantani akart, Bethlen Gábornak sikerült őt e lépéstől visszatartani. Nem nagyon izlett a pipa, alig egy negyedóra mulva mindnyájan nagyon rosszszul érezték magukat.

Vadászaton.

Az urak hamarosan kigombolták a mentét, a dolmányt; az asszonyok meg a fűzőktől akarták megszabadítani magukat. Az étkező terem furcsa látványt nyújtott. Ki erre, ki amarra dült, nyöszörögtek és a szolganép alig győzte a sok vizet. De

mind hiába; egy kis idő mulva mindenkit levert a lábáról a füst és a pipa, csak a törökök voltak józanok.

Amint ezt a huszárok megtudták, a kapus vezénylete alatt felrohantak a terembe és megtámadták, csunyan elverték a török hadfiakat, Mufta béggel együtt. Csak nagy bajjal tudtak kimenekülni Kolozsvárról.

Egy lépés hossza.

Egész tudományos és szakértői mozgalmat idézett elő ebben két berlini tejkereskedőnek a pörösködése. L. tejkereskedő eladta a boltját S.-nek és háromszáz márká banatpénz kikötésével arra kötelezte magát, hogy ezer lépésnyi területet nem nyit hasonló üzletet. L. ezzel az összeggel hátralékban maradt, bizonyos idő múltán mint banatpénzt lefoglalta magának, mert megállapította, hogy L. kollegája nyolczszázhatvan lépésnyi távolságban nyitott boltot tőle, egy lépést nyolczvan centiméternyire számítva. L. ügyvédet fogadott és pörölt, S. ügyvédet fogadott és védekezett. A bíróság először is a kataszteri hivatal véleményét kérte ki a távolságra nézve. A kataszteri hivatal úgy vélekedett, hogy a távolság 0,672 kilométer, vagyis 840 lépés, a lépést nyolczvan centiméteresnek számítva. A panaszos azonban kétségbe vonta, hogy egy lépés hossza nyolczvan centiméter volna és azt állította, hogy egy lépés csak két láb, tehát körülbelül hatvan centiméter. A bíróság a vádlott javára döntött, amit a következőkben okolt meg. A vádlott állítását, hogy egy lépés hossza nyolczvan cm., a katonai gyakorlati szabályzat támogatja, amely szerint a menetelésnél egy lépés nyolczvan centiméter. Ezt a lépést pedig csak akkor lehetne ebben az esetben mértékül venni, ha be volna bizonyítható, hogy a felek ezt a lépést gondolták. A valóságban azonban egy rendes férfi-lépésnek a hossza nem nyolczvan centiméter. Még a

rendes menetlépésnek is csak 76·128 centiméter a hossza a német hadseregben (Vierowt, Daten und Tabellen für Mediciner). A rendes menetnél a természetes lépésnek a hossza Vierowt szerint 61·4 cm., Laédois (Physiologie des Menschen) szerint átlag hat-hét decziméter. A lépés hosszát tehát átlag hatvanöt centiméterre állapíthatják meg. És ez megfelel a tapasztalatnak is. Mindezt mérlegelve, a vitás távolság 1033 lépés. És ennek következtében a vádlottat elutasították.

REGÉNY-ESARNOK.

A ki nem tudott kettőt szeretni.

Regény.

Irtta Halévy J.

(Folytatás.)

XIII.

A következő nap, három óra tájban, Aurélie levelet kapott, mely csak ezt az egy sort tartalmazta: »Soha többé nem fog hallani rólam«.

Aurélie ismerte jól annak lelkületét, jellemét, aki ezt a sort írta s tudta, hogy az adott szóban tökéletesen bizhatik.

Felöltözött s látogatást tett Meunier asszonynál. Elmondta neki, hogy gyámleánya, legyőzhetlen vágyát követve, egy párisi zárdába lépett mint növendék-apácza.

— Fia ezért nem neheztelhet rá, — tette hozzá — hiszen csakis Istennek adott előnyt — arról nem tehet senki.

Georges meghajolt a sors akarata előtt s elvette a legkevésbé csunyát a három gazdag leány közül.

Aurélie pedig folytatta életét azontul is s köztisztelőben részesült egész Beauvaisben.

Ugyanazon pillanatban, melyben Aurélie Meunier asszonynyal közölte, hogy gyámleánya berső hivatottságának engedve, apáczává lesz, Criquette aláírta a szerződést Lemuche igazgatónál s a színház tagjává lett Le Mansban, miután a második próbát is jól megállta.

— És most gyerekek — szolt az öreg igazgató — utazzatok el már holnap Le Mansba, ha tanácsomat el akarjátok fogadni; ott sokkal olcsóbban éltek mint Párisban és több időtök lesz a tanulásra. Mindegyiknek vagy tiz szerepet be kell tanulnia és 14 nap múlva már kezdődnek a próbák. A mint hazajövök, meghivlak ebédre kis házacskámba, akkor megismerkedtek Klementin kisasszonynyal, nővéremmel is. Nagyon csodálkoznék, ha te, Criquette, nem nyernéd meg barátságát mindjárt az első órában, ugymint az enyémet megnyerted. Ugy ám, Criquette, én is Criquettenek foglak nevezni.

A fiatal művészpár követte a jó tanácsot, s másnap reggel elutazott. Criquette csak most tudta meg igazán, mi a boldogság. Lakást béreltek egy falusias vendéglőben a városon kívül, s hosszú kirándulásokra használták föl a gyönyörű októberi időt, a környéken felkeresték a legszebb helyeket pihenésre és az erdőben szavalták szerepeiket.

Midőn az igazgató visszajött Párisból, házához meghívta Paszkalt és Criquettet s bemutatta őket Klementin kisasszonynak, egy gömbölyded,

jóságos kis teremtésnek, ki nem győzött eléggé csodálkozni azon, hogy életét, melynek legnagyobb részét magas, arisztokratikus körökben töltötte, színészek társaságában fogja befejezni.

Klementin kisasszony mint iskolai tanítónő kezdte pályáját egy nagy faluban Le Mans közelében; onnan került Louverey márkinéhez, mint unokájának nevelőnője, és csak 30 év múlva hagyta el kastélyát. Midőn tanítványa nevelését befejezte, a márkiné mint társalkodónőt megtartotta magának. Mindig urnője mellett volt és télire elment vele Párisba, hol a nagy világban élt.

Ámbár társalkodónő maradt, mégis elvállalta annak idejében a Szérignan Etienne (István) egykori tanítványa fiának nevelését. De midőn a márkiné meghalt, 1200 frank évi járadékot hagyományozott neki és az öreg kisasszony most fivéréhez költözött, ki tárt karokkal fogadta.

De mielőtt erre elhatározta magát, ünnepélyesen kinyilatkoztatta, hogy színháza és mind, ami azzal összefüggésben áll, az ő számára nem létezik. Minthogy eddig e legmagasabb körökben élt, öreg napjaira nem akar színészekkel érintkezni, kiket — fivére kivételével — vajmi kevésre becsült a színpadon kívül. De mintegy egy hónap múlva véletlenül kezébe került a színházi szabónő számlája, s ez arra indította, hogy azonnal felüyelete alá vegye a ruhatárt, s már egy héttel később a pénztár és az összes számviteli ügyek az ő kezében voltak. Nemsokára látták őt mindenütt a színházban működni, utasításokat adott a munkásnőknek, ellenőrizte az ellenőrt, a számlákat vezette, és este egy kis bársonytáskában maga vitte haza a napi bevételt.

Azon a napon, melyen Paszkal és Criquette először az igazgató asztalánál ebédeltek, még két másik vendég is jelen volt. A Lacalpranède házaspár. A férj hősapa, a nő illemszerepeket játszott. Lacalpranède első szerelmes volt Montpellierben, midőn egy vagyonos gyógyszerész özvegye bele szeretett. Hiszen ő szívesen eljátszotta a szerelmes szerepét színpadon kívül is, de a nőnek nyárs-polgári nézetei voltak és azt akarta, hogy esküdjék meg vele. Lacalpranède beleegyezett, de előbb kinyilatkoztatta, hogy mint művésznek, nincs joga csak egyetlenegy szerelemnek élni, hanem mindig újból fel kell üdülnie a szenvedély eleven forrásán; ezen okból valószínűleg nem maradhat mindig hű nevéhez, a mi könnyen hihető volt, de egész őszintén be fogja őt avatni más szerelmi ügyeibe. »Ha ezt nem tekinti akadálnak — így fejezte be sajátságos nyilatkozatát — akkor jól van — legyen törvényes feleségem! De ha önnek így nem tetszik, akkor bucsuzzunk el örökre!«

A nő mindennek daczára felesége lett és kötelezte magát, hogy sohasem fogja féltékenységgel vagy szemrehányásokkal gyötörni. Hiszen hát: az ígéret szép szó — az ember sokat ígér, ha szeret — de — csodák csodája — Klarissza többet tett — ő beváltotta ígéretét. Az ő számára Lacalpranède nem volt férfi, hanem Isten; annyira szerette őt, miszerint, bár vérző szívvvel, szerelmi kalandjai iránt érdeklődött, s büszke volt hódításaira! Pár év múlva, hogy mindig férjével lehessen, ő is a színházhoz szerződöttett illemszerepekre, a karban is énekelt és 40 frank havi fizetést kapott, s ha férjével együtt a színpadon volt, majd elnyelte bálványát szemével.

Lemuche Cäzar és Klementin, Lacaipranède Hypolyt és Klarissz három éven át legjobb barátai voltak Criquettenek, ki tizenhétéves életében már munkásokkal, bukott nőkkel, hercegekkel, királyokkal, apácákkal és nyárspolgárokkal jött érintkezésbe. Nyiltszívü, jólelkü, szeretetteljes és vidám lévén, ő lett verőfénye a kis szintársulatnak, és a többiek gyakran mondták: sokkal szebb, mintsem a vidéken maradjon, bizonyára Párisba megy nemsokára.

— Oda megyek, a hova Paszkal megy! — volt Criquette felelete.

Paszkal és Criquette aznap este először lépett föl és mindakettő tetszett a közönségnek, de Paszkalnak mégis nagyobb sikere volt, mint Criquettenek. Lemuche félrevonta az előadás után és így szólt:

— Jól játszotok mindaketten, de Paszkal mégis jobban, mint te, pedig igazság szerint neked kellene jobban játszani, mert több eszed van. Tul-ságosan természetes és egyszerű voltál, az tetszik Párisban, de vidéken nem annyira. És valahányszor Paszkallal a színen vagy, csak vele foglalkozol, az úgy tűnik föl, mintha jobban szeretnéd, mint a szerepedet.

— De hiszen az igaz — —

— Szeresd otthon, nem a színpadon! Ő csak szerepére gondol és igaza van! A színházban az a törvény: »mindegyik magának — és a közönség mindnyájoknak«; az a fő. Vigyázz magadra, gyermekem! Neked csak szerelmed van, pedig dicsvágy-nak is kellene lenned. — Paszkal nagyravágyó — szeret téged, de még jobban szereti a színházat!

Ezen intések és figyelmeztetések daczára, melyek gyakrabban ismétlődtek, az új életnek ezen első éve csupa üdv és boldogság volt Criquettere nézve.

(Folytatása következik.)

ISMERETEK TÁRA.

Modern bajuszviselet.

A »semmi új sincs a nap alatt« közmondás igazságát legujabban egy buzgó régész a legujabb bajusz-divatról derítette ki. Cervantes a Don Quixote hírneves írója, már e halhatatlan művében említést tett egy olyan »bajuszkötő«-ről, melylyel a »félelem és gáncsnélküli lovag« harcsabajuszát vízszintes irányba szoktatta. De már Cervantes előtt is ismerték a modern bajuszviselet e nélkülözhetetlen kellékét. A minap a Berlin mellett fekvő Sanssouci nevü királyi parkban egy régi feliratnélküli márványszobrot találtak, melynek bajuszviselete tökéletesen megegyez a mi ficsuraink kefére felkunkorodó bajuszához. Kétségtelen tehát, hogy a bajuszkötő már a régi jó öregek előtt sem volt ismeretlen.

A fonográf mint oktató

czim alatt írja Saint-Säens a »Temps«-ben a következőket:

»Régen tudjuk már, hogy az ember sohasem ismeri saját magát, hogy a más szemében meglátja a szálkát, a magáéban nem veszi észre még a gerendát sem. Így nem ismerik az énekesek hangjukat, a zenészek, kik valami hangszert játszanak, tehetségüket. És mig önmagukkal szemben elnézők, másokat nagyon szigorúan bírálják meg. Talán a fonográf van hivatva arra, hogy itt valamely fordulatot idézzen elő. Egy vidéki barátom a mult télen kitünő

fonográfot hozatott Párisból és felkért, hogy játszak el valamit a zongorán, mit ő a fonográfján megörökít. E czélból eljátszottam a »Valse canariote« czimü saját szerzeményemet. Midőn a fonográf a darabot ismételte, nagy figyelemmel hallgattam. Két nagy hiba ötlött a szemembe, de még jobban bántotta a fületem; egy helyen vagy husz hangjegynél tulságos gyors és zavaros volt, egy más helyen, melyet én szép dallamosnak képzeltem, midőn azt megirtam, dallam tekintetében teljesen hamis és kellemetlenül hangzott. Következésképp e hibákat kijavítottam. Ez után a tapasztalás után azt hiszem, hogy az ének- és zenetanárok, épugy a szavalatoknál is a fonográfban kitünő segédeszközt nyernek, mert a növendéknek alkalma nyilik saját magát hallani és azáltal, hogy azt a hibát, melyre a tanító figyelmeztette, hallja, nem csinálja többé.«

A párbaj és az egyház.

A »Figaro«-hoz kérdést intézett egyik olvasója, hogy »az orvos, ki részt vesz valamely párbajon, egyházi átok alá kerül-e, mint a viaskodók és segédek?«

Kétségtelenül — válaszol a Figaro. Sőt a tridenti zsinat óta évről-évre szigorodó elbánásban részesíti a párbajozókat az egyház.

IX. Pius egyik bullájában, az »Apostolicae Sedis«-ben, egyházi átokkal sújtja azokat, »kik párbajt vivnak, kik valakit párbajra hívnak vagy párbajra hívást elfogadnak és összes czinkosaikat, bárkik legyenek, akár segédek, akár a viaskodást egyébként elősegítők, akár csupán kíváncsiságból álljanak a viaskodás tanuivá, stb. stb.«

1884. május huszonnyolczadikán egyházi átok alá vonta a Szentszék még azokat a papokat is, kik az utolsó kenetet földadni valamely párviadal helyére hivatván, e hívásnak eleget tennének.

Világító bombák.

Az acetilennek egy új és nagyfontosságú alkalmazására jöttek rá. A fejlett tengeri hajózás daczára gyakran megesik, hogy egy-egy hajó szerencsétlenül jár a nyílt tengeren s nem tud eljutni a partokig. A fejlett technika gyakorlatilag értékesíthető jelzőkészüléket eddigelé nem tudott csinálni, amelyeket az így szerencsétlenül járt utasok felhasználhattak volna s így teljesen a véletlenre volt bízva a sorsuk. Annál nagyobb most a tengerészek öröme, hogy végre sikerült olyan biztos jelzőkészüléket létrehozni, amelyet a magukra hagyott utasok könnyen felhasználhatnak. Ez a mentőkészülék a párisi világkiállításra készült acetilen bomba. Elve a következő: Egy nagy vastartóban ezer kilogramm calcium-karbid van. A tartány egyik nyílásán víz csöpög be, a másik nyílásán a kiáramló acetilen ég. Ez a bomba úgy van elhelyezve egy szirten a nyílt tengeren, hogy messziről egy puska lövés a tengerbe lökheti. Ha tehát egy szerencsétlenül járt hajó utasait a tenger sok pontján elhelyezett ilyen bombák egyikéhez sodorja a vihar, akkor az már messziről világít s ha egy ügyes lövéssel a vízbe taszítják, akkor valóságos tengerrengést idéz elő s mértföldekre elhallatszik a robbanása. A tengerészek nemzetközi kongresszusán fogják ezeknek a világító bombáknak az elhelyezését kieszközölni, s mivel a kivitel elé semmiféle technikai akadály nem gördül, valószínű, hogy a jövő években már fel is állítják ezeket a világító bombákat.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Figyelmeztetés! Kérjük a tisztelt tagokat, hogy minden egyes befizetésnél a tagkönyvecske számát okvetlenül felírják a seck- vagy utalvány-lapokra, mert különben a nehézkes kezelés miatt könnyen megtörténhetik, hogy igényeik csorbát szenvednek.

Vasuti kocsi szerelt czölöpverőgép. Az északamerikai Egyesült-Államok vasutépítkezéseinek a fa, mint építő anyag, a legelterjedtebb használatban van. A műépítkezéseknél alkalmazott czölöp-sorok és a pálya mentén elhelyezett czölöpök leverésére az amerikai mérnökök számos speciális gépet szerkesztettek. E gépek közül egynéhánynak rövid leírását adjuk a következőkben a »Génie Civil« nyomán.

A *Chicago Milwaukee and Saint-Paul Railway* czölöpverő kocsija akként szerkesztett, hogy az alváz fedőlapján görgő hengerek segítségével a vágányok irányában egy, az egész czölöpverő szerkezet alaplapját képező, tartókból és lemezekből alkotott palló mozoghat előre és hátra. E pallóra van forgathatóan szerelve egy második lap, melynek egyik végén egy kis házikóban vannak elhelyezve a kazán és az emelő mechanizmusok, másik végén pedig a czölöpverő kos vezetőkei állanak. E vezetőkek akkor, mikor a kocsi rendeltetési helyére szállítatik, lefektethetők úgy, hogy a normál profil határai sehol sincsenek túllépve.

A két truckon nyugvó alváz hossza akként van választva, hogy azt a rászert szerkezet sehol sem lépi túl és így a kocsi minden közbetett kapcsolás nélkül a rendes módon csatolható az előtte haladó kocsihoz.

A felső lap 90° szög alatt elfordítható, úgy hogy a pálya mentén jobbról-balról szükségelt czölöpök leverése könnyen eszközölhető. A vezetőkeknek kisebb vagy nagyobb szög alatt való beállítása pedig ferdén álló czölöpök leverését teszi lehetővé.

A kocsi hossza 13.75 méter. A kocsin Westinghouse fék van. A két legszélső kerék egymástól való távolsága 10.35 méter. A truck keréktengelyeinek távolsága 1.5 méter. A vágányok irányában való elmozdulásra szolgáló görgők, tartók segítségével vannak az alaphoz erősítve és a kocsi fedőlapját képező dobogóra elhelyezett lapos-vasakon gördülnek. A körben való elforgás egy fogazott szegment segítségével történik, melyen egy kerék legördül. A szegment a dobogóra, a kerék pedig a czölöpverő szerkezet frémjére van szerelve. Az elforgatás emelő segítségével, kézzel történik.

A kos vezetőkei egy fix pont körül forgathatók és e forgásban egy szegment segítségével vannak vezetve. És éppen ezen szerkezet teszi lehetővé a vezetőket oly módon való lefektetését, hogy szállítás közben a lehető legkisebb helyet foglalja el. E szerkezet egyes részei annyira ki vannak egyensúlyozva, hogy azok mozgására igen kis erők szükségeltetnek.

A *Missouri - Pacific - Railway* czölöpverő kocsija. Ezen szerkezettel a vágány irányában való elmozdulás számára nincsen külön szerkezetről gondos-

kodva, ezzel szemben a felső szerkezet jóval hosszabb, mint az alváz és így a többi kocsihoz való kapcsolás csak oly módon eszközölhető, hogy egy külön, alacsony kapcsoló kocsit igtatnak közbe. Ezen kocsin vannak aztán elhelyezve még az üzemhez szükséges szénkészlet, a tartalék alkatrészek és szerszámok. A körben való elforgatás azonos szerkezettel éretik el, mint amelyet az előzőkben részletesebben leírtunk.

Órák a városi vasuton. A bécsi városi vasut állomásain oly ujitást akarnak behozni, amelyet a közönség ama része, mely a városi vasutat gyakran használja, már sürgősen követelt. A városi vasut állomási épületein tudniillik órákat akarnak elhelyezni, melyek az egyes vonatok indulásának idejét pontosan és világosan mutatják. Ilyen, a pályaudvarok számára való, az indulást jelző óra, melyet két idevaló forgalmi szakember gondolt ki és szerkesztett meg, a bécsi nyugoti pályaudvaron már több hónap óta van felállítva és hibátlanul működik. Ez a szellemes készülék lényegében automataóra, mely az utasoknak percről-perczre pontosan megmutatja, mennyi idejük van még a legközelebbi vonat indulásáig jegyváltásra, illetve a várakozásra. Mihelyt tehát a pályaudvarba lép az ember, rögtön látja, hány percz múlva indul a legközelebbi vonat. Ez az ujitás talán elejét veszi majd sok balesetnek és kellemetlenségnek is, mely megfelelő jelzések hiányában napról-napra elő szokott fordulni.

Az évek óta huzódott newyorki földalatti villamos vasut létesítése végre a megvalósulás stádiumába lépett. A 35 millió dollárnyi szerződés, mely e 21 mérföldnyi vonal kiépítését, illetve tunnel furását 3 év alatt biztosítja, e napokban kötött meg. A vonal New-York centrumát Harlem-mel köti össze és az utat 15 percz alatt fogja befutni. Nemi adatok:

Földkiásás	1,700.228	köb-yard
Földvisszahányás	773.093	»
Szikla-munkák	921.128	»
Szikla-furás	368.605	»
Építésnél használandó aczél	65.044	tonna
» » öntött vas	7.901	»
Czement-munkák	489.122	köb-yard
Tégla	18.519	»
Vizmentesítés	775.795	»
Állomás	43.—	
Állomási emelőgép	10.—	
Pálya	305.380	láb
Földalatti pálya	245.604	»
Földfeletti »	59.766	»
Világítás	6.340	□ yard
Foglalkozást nyer	10 000	munkás

London és Páris. Érdekes az összehasonlítás e két világváros lakosságának arányai között. Londonnak 4,484.717 lakosa van, Párisnak csak 2,511.955. A halálozás koefficiense 30% volna ezerre, a halálozás tényleg 17.7 ezerre. 1887-től 1896-ig kevesebben haltak meg Londonban, mint Párisban, Brüsszelben, Amszterdamban, Berlinben és Kopenhágában, de 1896 óta úgy megszaporodott a halá-

lozási arány Londonban, hogy még a veszedelmes Róma is mögötte marad.

Elszólta magát. I. Vilmos württembergi királynak Stuttgartban alter egoja volt, aki bámulatosan hasonlított rá és aki sportot üzött abból, hogy a király öltözködését, haj- és szakálviseletét, sőt járását is utánozza. A rendőrfő egy izben a király parancsára megidézte ezt az embert, aki határozottan tagadta, hogy szándékosan viseli ugyanazt a ruhát, szakált és bajuszt, mint a király. A rendőrfő a kihallgatás folyamán elvesztette türelmét és így rivallt rá az uralkodó alter egojára:

— Meglehet, hogy önnek igaza van, de legalább arról az ostoba járásról szokják le!

Az ígéret földje. Az aranyásók sóvár csoportja az idén nem Klondyke, de a Cap Nom felé vándorol. Ötvenezer kalandor kelt utra az Egyesült-Államok Seattlejéből s Cap Nomban mesésen felszöktek az árak, persze az ennivaló árai. Egyetlen korcsma van Cap Nomban, hol egy szelet tojásos sonkát tiz koronáért adnak, három lágy tojás tiz korona, egy czipó tiz korona, egy csésze tejes kávé öt korona; száz burgonya ötven korona, egy tucsat paradicsom husz korona. Egy borotválkozásért öt koronát fizet, aki borbélyra bizza magát, haját hét korona s ötven fillérért nyírnak, egy langyos fürdő tiz korona. A mosóné sem dolgozik olcsóbban, egy ing mosatása három korona s hetvenöt fillér. Az ácsok hét korona s ötven fillért kapnak óránként a munkájukért; bérszekér, egy lovas, óránként ötvenhat koronán alul nem áll munkába.

Gyermek-ábrándok. A francia akadémia megfigyeléseket eszközölt az alsóbb iskolákban, hogy ugyan miről ábrándoznak a kis fiúk és leánykák. A télen osztották szét a kérdő-lapokat, megelőzőleg azonban hivatalból utasították a tanítókat, hogy bizzák teljesen a gyermekekre a lapok kitöltését s véleményeiket egyáltalában ne befolyásolják, de sőt ügyeljenek, hogy a gyermekek ne lopkodhassák irásközben egymás feleletét. Negyvenegy kérdésre felelt meg 37.000 gyermek. A kérdések ilyenek:

Tantárgyaid közül melyiket szereted legjobban? Mit szeretsz legkevésbé tanulni? Szeretsz-e iskolába járni? Használod-e az iskolai könyvtárt? Szoktál otthon hangosan olvasni? Takarékoskodol-e? Mi akarsz lenni? Van-e barátod? Ifjabb vagy idősebb mint te? Dohányzol-e már? Czigarettát szívsz vagy szivart? Pipázol-e?

És vannak, akik hajlandók a kapott 37.000 válaszszal egész komolyan babrálni. 14.404 fiucska (67%) bevallotta, hogy már dohányzik, jöllehet az ilyenekre alig néztek jó szemmel a tanítók. Hatvanöt százalék azon panaszkodik, hogy megverik őket otthon, ha rossz kalkulust visznek haza. E kérdésre: »Boldognak érzed-e magad?« 18.409 fiucska s 13.185 kis leány azt felelte, hogy: igen! 1853 fiu és 660 leány nem érzi magát boldognak. Milyen szerencsétlenek lehetnek szegénykéek, hogy már számot is tudnak adni róla maguknak, sőt bevallják!

A kérdésre: »Örvendez-e majd, ha nem kell többé iskolába járnod?« — a fiúk többsége igenel felel, a leányok nemmel.

»Szeretnél gazdag lenni?« E nem éppen sze-

rencsés ötlettel alkalmazott kérdésre a többség, persze, ugyancsak igennel felelt. 5138 azt felelte, hogy neki mindegy. Az 5138 között 3928 a leány, még pedig alig tizenkét esztendőes leány.

A szent hét Málta-szigetén. Jöllehet, az angol uralkodik Málta-szigetén s az üdv hadserege is erősen dolgozik, a máltai olaszság buzgó katolikus. Kultuszában olyan fanatikus, akár a legbuzgóbb itáliai vagy spanyol. Kivált a szent hetet ünneplik valósággal szevillai módra. Nagypénteken hatalmas körmenet jár délután öttől esti félkilenczig a kapuczinusok temploma körül és stánczióként a passio jeleneteit játszik. Mélységes csend uralkodik, annál megdöbbenőbb, mert ember ember hátán tolong. Nagyszombat éjszakáján, hajnali három óra tájban, a kikötő népe, teherhordók, hajósok, halászok, mindannyian feleségükkel, az ortodox görög templom elé csoportosul s nagy lármával követelik, hogy adják ki nekik a föltámadott Jézust, illetőleg a Megváltót ábrázoló szobrot. A pápa diakonusa úgy viselkedik, mintha nem akarna engedni kívánságuknak s készül betenni a templom kapuját. A tömeg erre ostrom alá fogja a kaput s döngetik keményen. Végre megkapják, látszólag erőszakkal hozzák ki a szobrot. Egy markos legény hátára kapja s a nép örvendezve viszi a Strada-Realera, ahol a föltámadás jelenetét játszik el vele. Azután fölviszik a kikötőt uraló dombra s onnan mutatják be neki a Földközi tenger fölött kelő napot.

Ellopott házak. Yonkers északamerikai városban napirenden van a házlopás. Egy háztulajdonos lámpással keresi a tolvajt, aki házát ellopta. Sőt egy másik ember a miatt tett följelentést, hogy két házát lopták el. Mind a három ellopott ház a Gardenstreeten volt. Az egyik háznak télen át nem volt lakója. A tulajdonos e hónap elején meg akarta nézni a házát, de nagy bámulatára annak még csak nyomát sem találta meg. Egy szomszéd elmondta neki, hogy a tolvajok darabonként hordták el a házat, előbb az ajtókat, aztán az ablakokat s végül a ház tetejét és a téglát. A másik két házát is ugyanily módon lopták el.

Vidám temetés. William Hayer, ki az Egyesült-Államok érdemes polgára volt, míg élt és Indianában, White-Oakban lakozott, nem valami tragikusan vélekedett a halálról, miként azt testamentuma bizonyítja. Azt kívánta ugyanis, hogy őt a lehető legvidámabban temessék el. Nehogy temetőbe vigyék, a parkjában földeljük el! Meghagyta, hogy a park összes fáira színes pántlikákat kössenek; emeljenek lugasokat s ott muzsikások játszanak, a ki pedig eljön az ünnepélyre, azt vendégeljük meg bőven, öljenek tehát e czélra öt ökröt, husz birkát, sok malacot és kappant, azután pedig tánczoljanak kivilágos kivraddig a lampionos zöld fák alatt... az angyalát annak a halálnak! És nehogy örökösei beléakadjanak kívánságába, kereken kitagadta azt, a ki közülök szót találna emelni a halotti czéczó ellen. Nem is emeltek. Két ezer ember mulatott a temetésén. Így hal meg a jókedvű amerikai.

Dumas és a végrehajtók. Dumas filshez egyszer egy ur állított be, kezében egy aláírási ivvel:

— Uram, sziveskedjék ötven frankot aláírni egy szegény végrehajtó temetési költségeire.

— Szivesen. Itt van száz frank, temessenek el mindjárt kettőt.

Kocsigyártás az Egyesült-Államokban. A »Railroad Gazette« szerint az Egyesült-Államok

waggongyáraiban a múlt évben 123.893 kocsit építettek. Ebbe a számba a vasúttársaságok műhelyeiben gyártott kocsik nincsenek beleértve. A szaporodás az előző évvel szemben 22.735 kocsi. A 123.893 kocsi közül 1201 személykocsi, 4710 közuti vasuti kocsi, a többi teherkocsi.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Felkérjük igen tisztelt tagjainkat, hogy a szerkesztői üzeneteket elolvasni szíveskedjenek, mert tekintve attól, hogy levelekre, levelezőlapokra, utalvány- vagy cheque-lapon tett kérdésekre többnyire itt válaszolunk s a beküldött pénzküldeményeket, ha több óra küldetnek, itt nyugtázzuk, gyakran általános érdeklő értesítéseket is adunk, bár névre szólnak.

Turák Andor, Szt.-András. Beküldött 2 koronát áprilisra számoltuk el. Kiállított chequet küldöttünk. Üdvözöljük. — *Nagy Károly, Borsod-Csaba.* Elkönyveltük 1900. április és májusra. Üdvözöljük. — *Vetlányi Antal, Arad.* Tagsági illetéke 1899. június 1-től 1900. április hó 30-áig teljesen rendben van. Tagsági jogosultsága tehát 1899. június 1-től kezdődik, ezért a jövő hónapban még 2 koronát, július 1-től pedig havonként 3 korona 40 fillért kell fizetnie. Levele úgy látszik nem érkezett hozzánk, szíveskedjék ismételten bennünket ezen ügyben felkeresni, hogy azonnal elintézhessük. Üdvözöljük. — *Somody Imre, Keskemét.* Beküldött 19 korona 40 fillért megkaptuk. Külön levelet irtunk. Üdvözöljük. — *Vogyeráczky József, Budapest.* Megkaptuk, rendben elszámoltuk. Üdvözöljük. — *Szoviczo János, Anina.* Elkönyveltük 1900. május óra. Üdvözöljük. — *Frank János, Módos.* Elszámoltuk 1900. márczius és áprilisra, ezáltal 1899. június hó 1-től 1900. április 30-ig teljesen rendben van. Üdvözöljük. — *Listár János, Rákóc-Csaba.* Elkönyveltük 1900. február és márcziusra. Kijavítottuk, üdvözöljük. — *Baróti B. Sándor, Alsó-Árpás.* Elkönyveltük 1900. ápril és május óra. Teljesen rendben van, üdvözöljük. — *Léval Keresztély, Temesvár.* Rendben elszámoltuk, üdvözöljük. — *Waldvogel Konrád, Nagy-Maros.* Megkaptuk, 3057. és 3337. sz. tagunk javára irtuk. Üdvözet. — *Deák Rencsisovszky József, Nagy-Becskerek.* Beküldött 4 koronából 2 koronát április óra javára irtunk, a feleslegül fenmaradt 2 koronához szíveskedjék még 1 kor. 40 fillért május hóban beküldeni, mert tagsági jogosultsága 1899. május hó 1-től kezdődik s így 1900. május 1-től kezdve havonként 3 korona 40 fillért kell fizetnie. — *Deutsch Jakab, Zágráb.* Köszönjük a szives értesítését. Szandalics urnak a lapokat küldjük. Kérjük a szives elszámolást. Üdvözöljük.

Keresk. törvényszékiileg bejegyzett kiegyezési iroda
Budapest, Bécs, **Fellner és Goldschmid** Bécs, Budapest,
BUDAPEST, IV., régi posta-utcza 4.

Elvállalja fizetésektelen cégek kiegyenlítését, diszkrét és megbízható információkkal szolgál. Elfogad pénzbekajátást illető megbízásokat, kultiválja a diszkrét kényes kutatásokat. Elvállal mérlegeléseket és az üzlet bármely frázisában mérvadó értesítéssel szolgál.

10.000 frt tiszta nyereséget
a legkisebb rizikó mellett elérheti bárki évenként, aki egy
biztos, és az egész Osztrák-Magyar
birodalomban engedélyezett értékpapírok kihaszná-
nálására alakult egyesületbe

mint tag — belép.

Havi hozzájárulás 6 frt, fél rész 3 frt.

Tagsági feltételeket (prospektust) ezen **nagyon szolid** egyesületre nézve ingyen és bérmentve küld
(Porto: levél 10, kártya 5 kr.)

AMSTERDAM, A kereskedelmi és
Nicolaas Witsenkade 13. hitelbank igazgatósága.

Ügyes képviselők kerestetnek.

Ajánlatok német nyelven kéretnek.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBE KOPASZ EMBER

Szenzációt kelt a gyógyfűkivonatam, melyet évek hosszú során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 korona 40 fillér.

Felfedeztem és százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szűnik a hajhullás, korpaképződés és mindennemű fejbőrbetegség.

Kapható gyógyszerárakban és mindennemű illat- és piperecikk-kereskedésben

Főraktár: Török József gyógyszerháza, Király-utcza 12.

Erdélyi főraktár és vezérképviselet: **GÓTH GYULA**, illat- és piperecikk-nagykereskedőnél, Gyulafehérvár, főtér.

Vidéki megrendeléseket utánvétellel azonnal eszközöl:

Egyedüli készítő és szétküldési raktár **DOBÉ NÁNDOR**, url., női- és színházi fodrász Budapest, Nefelejts-utcza 27

Czimbalmain az ezredéves kiállításra n kitüntette.

Szalon-czimbalmok

pedálos, barna vagy feketében, kitűnő erős csengő hanggal, erős szerkezettel, 3 évi jótállással. Bolti ár 150 frt, nálam 75 frtért kaphatók. — Alapos tanítást is elvállalok, havonta 8 frtért.

➡ Árjegyzéket bérmentve küldök. ➡

JEGESI GÉZA

műokleveles cimbalomkészítő és a vaskoronás cimbalom feltalálója

Budapest, VII., nefelejts-utcza 43. sz.
készítési telepen.